

JADRANKA

Izhaja v Trstu I. vsakega meseca.
Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 30 Din.

Uredništvo in uprava: Via Scorcola 492, I. = Družinski list. = Odg. urednica: Marica Stepančičeva (Gregorič).

Vspored:

1. Minljivost. Fran Žgur.
2. Rimske katakombe. Gracijanova.
3. Ob luninem svitu..., Šorlijeva.
4. Neodrešenemu domu! Ivka Vasiljeva, Celje.
5. Nova zadruga. M. Stepančičeva.
6. Ženska in zakonik. M. G.
7. Signorina Gioventù. Sv. Čech.
8. Idila. Aleksandra.
9. Grinte. M. Gregoričeva.
10. Drobtine.

JADRANKA

LETO III. — ŠTEV. 11

Glasilo odločnih in neustrašenih.

LISTOPAD 1923.

Fr. Zgur :

MIRLJIVOST.

Blisk je v nedrih temnega oblaka
misel v želu resnega možaka :
blisk posveti — že požrò ga tmine —
misel snuje — seka pot v višine. —

Vžitek, sreča, up je bajka stara,
vse življene dolga je prevara !
Pij iz kupice življenja do globine
solze, žalost, mraz in bolečine !

Pa napij tam pevcem naših gajev,
bledim cvetom naših bednih krajev
in napij življenju duše drage,
ki je lèčila ti grenke srage !

Vse stvari potomstvo so usode ene,
slednja stvar v mirljivosti ovene !

Gracijanova :

RIMSKE KATAKOMBE.

Marsikdo se je bil že napotil v Rim, da si ogleda to nadvse znamenito mesto — kateremu v vsej Evropi sličijo edino le grške Atene - da premotri z lastnimi očmi ponosite ruševine stavb, spadajočih v srednji in stari vek, da občuduje mramornate kipe in veličastne arkade, spominjajoče svečanostnih praznovanj prvih Romanov, da se izprehodi po pustih in namenoma zanemarjenih nasadih prastarega grajskega parka, po katerem se je nekoč šetal krvoločni Neron s pohotno Popejo ali razuzdano Mesalino. Vendar si znabiti ni vsakdo izmed tujcev ogledal za zgodovino ničmanj važnih podzemeljskih rovov in grobišč, ki se obsežno prostirajo v rimski okolici z imenom katakombe. Do njih te vodi zgodovinsko znana slikovita cesta Appia, preko katere rabiš celo uro hoda iz mesta do katakomb. Katakombe se na-

hajajo v pokrajini, ki skriva pod površjem svoje zemlje votline in jame, kakoršne so n. pr. po našem Krasu. Mimogrede naj omenim, da ko sem stopala po onih opolzljih stezah, po razišrjenih duplinah, med skalami ali ilovnatimi stenami — ki mi jih je razišrjenih duplinah, med skalami korakajočega in razlagajočega meniha — bi si bila skoro predstavila divaško ali škocijansko jamo, ako bi bila videla kapnike okrog sebe.

Katakombe so bile omišljene za dobo papeževanja A. S. Calisto (sv. Kalister). Ko je rimski prefekt, oziroma vladar Heliogabal — ki je vedno skrbel za zabavo in vžitek paganov — določil, da se v Rimu napravi hipodrom, si je v to svrhu izljubil izbrati ravno del Vatikana in sicer prav tam, kjer so bile najvažnejše grobnice kristjanov. Takratni, goriomenjeni papež mu tega ni mogel nasproto-

vati, kajti tedaj so imeli rimski imperatorji še vso oblast nad tistim posestvom, saj je bil Vatikan prvotno najzalše zemljišče, ki je obsegalo najrodovitnejše vinograde in pisane livade Neronove. Ko je torej Eliogabalo že naročil karavano slonov in so se tudi delavci že lotili posla, je bilo papežu Calisto zelo težko vsled gotovosti, da ne bodo prizanašali grobnicam. Zategadelj je dal ponoči prekopati vsaj trupli sv. Petra in sv. Pavla, ki sta tamkaj počivali že 150 let (truplo sv. Pavla je bilo sicer prvotno pokopano v Ostiense) ter ju prenesti v kraj, ki se mu je zdel najbolj varen, ker je bil obdarjen s skritimi globinami, v katerih se je skrivala pred preganjalci h krščanstvu pristopivša množica. Gomila omenjenih svetnikov pa ni dandanes več v katakombah, ker sta bili trupli po preteku let zopet prenešeni drugam in sicer zato, da ne prideta v roke paganom, ki so baje izvedeli zanje. Znesti so se hoteli pagani nad temi tru-

pli le iz jeze, ker je takratni njihov vladar bil preveč popustljiv do kristjanov. In to je bilo tudi res! L. 174 po Kr. je namreč imperator Mark Avrelij vsled zmage nad Markomani, Quadi in Sarmati, izvrševal svojo zaobljubo, da ne bo kristjanom kratil njihovih željâ ter jim ne prepovedoval njihovih shodov. Uverjen je bil namreč, da so mu le molitve kristjanov pomagale do zmage in prav zato je tudi svojo obitelj prežet s tem zaupanjem. Ne smemo se torej čuditi, da je preganjanje kristjanov — razsajajoče z vso krutostjo še v kasnejši dobi — za časa vlade prvega Aurelijevega sina Commodo docela izostalo. Prav zato je takrat marsikdo, ki je bil skrivaj podvržen novi veri, vrgel od sebe vse obzire in vsako krinko ter brez strahu kazal, da se je dal krstiti ali da ne veruje več v mnogobogstvo. Seveda so paganski patriciji jeze kar trepetali in v kolikor so le mogli, so na lastno pest ščuvali in mrevarili kristjane. Vplivali so krivoverci vendarle v toliko, da je ta, za Kristusovo vero tako blaga doba trajala samo 17 let. Z malikovanjem prežeti in v njem porojeni Romani, so se namreč dvignili proti imperatorju, dokler so ga obnemogli; vso svojo krutost pa so uporabljali z zalezovanjem in preganjanjem kristjanov, ker je trajalo celih deset let. V to desetletje spada mnogo mučenikov; ker se pa pagani niso zadovoljili le z živimi, so se zmyslili izslediti groba sv. Petra in Pavla, glede katerih so bili izvedeli, da se kristjani najraje shajajo okoli njih. Toda tudi kristjani so izvedeli za to nevarnost potom papeža Zeffarina, kateri jim je naročil prenesti truplo skrivaj na vatikansko zemljišče. Tudi to so izvedeli pagani in zato so papeža Zeffarina izmučili do smrti. To preganjanje je z vso vnemo vodil rimski prefekt Planziano, ki je bil baje pravi krvnik.

Po smrti, oziroma po odstopu tega, je sicer preganjanje kristjanov odjenjalo, vendar jim je bilo strogo prepovedano govoriti z Gentili in imeti ž njimi kak stik. Sicer jih pa niti Gentili niso marali, ker so sma-

trali kristjane za skrunjevalce njihovih bogov. Zato tudi jim niso dovolili niti tega, da bi svojce dali pokopavati v družinske grobnice, v sarkofage svojih paganskih prednikov, ki so bili razvrščeni na obeni straneh ceste Appia. (Še dandanes vidiš v desno in levo te ceste različne razvaline iz starega veka. Tod se je pravzaprav prostiral stari Rim; tod so se prostirala najrazkošnejša posestva, palače in dvorci najimenitnejših rimskih patricijev. Največ zemljišča, pa je bilo lastnina treh bratov: Quintilo, Condino in Cecilo.) Kristjane sta torej potreba in nasilje domislila, da so začeli svoje mrtve pokopavati v katakombah, katere so jim doslej služile samo v svrhu shodov, krstitev, predavanj in posvetovanj. Seveda so kristjani iz previdnosti pokopavali svoje mrtve ponoči, kajti onim, ki se te opreznosti niso oprijeli, so patriciji ali gentili mrliča ukradli, ga nasilno sežgali sredi ceste ali pa vlačili do reke Tibere. Najprvo so kristjani pokopavali svojce v bližino nekdanje grobnice sv. Petra in Pavla, na katero jih je spominjal sicer le napis, ki ga je dal vdolbsti papež Damask, in ki se glasi: *Hic habitasse Prius sanctus conoscere debes nomina quisque Petri pariter Paulinque requiris.*

Rimske katakombe so trojne in sicer katakombe sv. Sebastijana, sv. Kalistra in sv. Neže (Agnese). Prvo kristjansko pokopališče so postale katakombe sv. Boštjana. Grob tega mučenika je pod vrtom ondodnih menihov in sicer dospeš do njega preko 31 stopnjic. Grobnico tvori nekaj obok iz opeke, ki je naslonjen na dveh stebrih, izmed katerih eden nosi napis: *Ottavian Prst. Johs Prst.* Nad temi katakombami je zgrajena tudi bazilika sv. Sebastijana, ki jo je dal zgraditi cesar Konstantin. Popravljen in predelana pa je bila ta cerkev l. 1611. po prizadevanju kardinala Borghese. Vendar te spominja na staro cerkvico že pogled na šestero granitnih stebrov, kakor hitro prestopiš glavne duri. To cerkvico tvori 9 m širok obok; ob stopnjišču so razne gomile, nasproti tega pa razne

fresco slikarije predstavljajoče zvezde, rastline, ptiče, raco pod palmo, tri jagnjeta in pava kot simbol nesmrtnosti. Na steni je napis s čudnimi črkami, ki pa vsebujejo ime Jacob N. Altar je iz z belih mramornatih plošč s starožoltimi fragmenti. Na desni strani glavnega altarja je v oboku drug altarček, dočim je na desni zemlja udrta.

Kripta sv. Sebastijana izhaja iz dobe Antoninov, torej iz II. stoletja, to je iz dobe Marka Avrelija in Commoda. Pod obokom so sledovi nekdanje podobe, predstavljajoče Odrešenika, ki sedi med svetniki; sicer je slika izbrisana in se vidi le kos obleke, desno nogo Kristusovo in ravnato nejasno se razlikuje tudi druge osebnosti. Tudi slika «paradiž», ki predočuje kako prihajajo vanj deviške mučenice, je zelo poškodovana. Okoli bazilike sv. Boštjana so bile nekoč zgrajene razne kapelice in mauzoleji, ki so še le v XVI stoletju postale ruševine. V IV. stoletju se je cerkev sv. Sebastijana zvala basilica Apostolorum; zato ji tudi dandanes pravijo Sèpolecro Apostolico.

V katakombe Sv. Neže dospeš iz leve strani, odnosno iz leve ladje cerkve posvečene sv. Agnese, ki jo je dal sezidati cesar Konstantin. Ravnato je dal ta vladar zgraditi tudi cerkev sv. Koštance, ki je zraven prejšnje. Cerkev sv. Neže je bila zgrajena ravno nad grobnico te mučenice. Dandanes počiva njeno truplo v glavnem oltarju. Altar je okrašen s štirimi stebri, na katerih sloni ostrešje in pod katerim se dviga kip iz alabastra, predstavljajoč sv. Nežo.

Katakombe sv. Kalistra, so znamenite vsled dejstva, da so bili v njih pokopani vsi papeži III. stoletja. V teh katakombah je tudi grobnica sv. Cecilije, rimske kneginje, ki je bila umorjena vsled gorečnosti za novo vero in sicer na povelje Marka Avrelija, seveda, pred njegovo bitko z Orientalci, po kateri je bil prežet s popustljivostjo do kristjanov, kakor že omenjeno.

Sv. Cecilija je izhajala iz rodbine Cecili, ki je imela pravico in dostop do imperatorskega prestola. Tako na

pr. je član Cecilijev premagal kralja Hazdrubala; vse žene, pripadajoče tej dinastiji pa so slovele kot krep- postne ženske. Tako n. pr. Tarqui- nia Prisco, ki ji je bil soprog Caio Cecili, je bila znana dobrotnica last- nih hišnih sužnjev, kakor tudi onih iz drugih obitelji. Plemenita in do- brosrčna je bila tudi Metella Cecilia, soproga onega Kras-a, ki ga zgodovi- na označa kot zmagovalca Krete. Njena grobnica, oziroma spomenik, ki ji ga je dal zgraditi ožaloščeni so- prog, stoji še dandanes v vsej svoji gradbeni popolnosti ob cesti Appia, spomenik, ki so ga pagani imeno- vali dragulj spomenikov. Kakor že omenjeno je posedovala knežja ro- dovina Cecili divna posestva ob Via Appia in sicer že v prvem stoletju po Kristusu. Toda nekoliko vsled zavisti nekoliko iz jeze, da mu je svo- ječasno odrekla zakon članica te rodovine, priczinja Cecilia, si je takratni vladar neglede na po- stave, vse imetje te stare plemeni- taške rodovine prilastil. Pod pretve- zo, da se brati s kristjani pa je mla- do Cecilio — o kateri je bil izvedel, da se je odrekla starim bogovom ter se dala krstiti — dal usmrtiti. Mu- čeniško smrt je mlada kneginjica, oziroma sv. Cecilija doprinesla l. 177 po Kr. Pokopana je bila v katakom- bah sv. Kalistra in sicer na istem mestu, kjer je še dandanes videti nje- no podobo izklesano v naravni veli- kosti. Vendar ni več tam njenega tru- pla, ker so ga bili odnesli in zasuli Goti in Longobardi, ko so v 7. stolet- ju pridrli do tjakaj. Še dandanes pa si lahko ogledaš lastnoročno pisano pismo, ki ga je priczinja Cecilia pi- sala svojemu ženinu, patriciju Vale- rijanu in v katerem ga prosi naj tudi on prestopi k novi veri. V to svrho ga v sestavku pošilja k škofu Urba- nu, ki je v oddaljenosti 3 milj krstil pagane. V pismu prosi tako-le: Vade in tertium miliarium ab urbe via appia nuncupatur itd. in zaključuje: qui iam bis confessor factus inter sepulcra martyrum latitabat!»

Za krščansko vero pa je razen svo- jega zaročenca pridobila tudi svaka Tiburzio. Tudi tega je izpreobračal in

krstil škof Urban, ki je baš vsled svoje verske vneme kmalu našel mu- čeniško smrt ter bil pokopan v ka- takombah. Za časa škofa Urbana je umrla mučeniške smrti tudi blaga grofica Felicita z vsemi svojimi sed- merimi sinovi, katerih podobe so sli- kane v katakombah.

Kdorkoli obišče rimske katakombe se mora preskrbeti s svečo ali z le- ščerbo, dasi prihaja ponekod dnevna svetloba izza zemeljskih špranj nad njimi. Vse te poblagoslovljene jame so jako zanimive, bodisi vsled svojih ozkih rovov, bodisi vsled svojih šir- nih duplin, ki ti pričujejo z različ- nimi znaki in slikami, da so se v njih shajali ljudje najrazličnejših slojev. Zanimivi so vzdani grobovi oziroma prostorci med skalami, ki so jih pri- rejali za svoje mrtve ter jih nato za- zidali, pred grob pa so v svrho za- znamka vdolbili ali golobčka, ali cve- tico ali jančka ali ribico ali srce, ali kako črko ali okrajšano ime.

Po nekaterih stenah je grob nad grobom in izgleda vse skupaj, kakor s predali vzdana omara. Po nekate- rih stenah ob stopnjiščih ali ob al- tarjih se vrstijo dolgi napisi, ki jih pa zaradi čudne pisave ni mogoče razbrati. Ponekod vidiš znake saj in pepela, kar ti priča, da so prvi kristja- ni v katakombah tudi delj časa pre- bivali ter se krog ognja greli ali na njem pripravljali jedila.

Posamezni altarji, izmed katerih so neki majhni kakor naša ognjišča, so iz opeke ali iz kamena. Gradili so jih iz tega kar so imeli na razpolo- go, dasi jim je papež dovoljeval je- mati odlomke paganskih zapuščenih stavb. Slikarja utegnejo v katakom- bah zanimati razne fresco-slikarije, v kolikor jih pila časa ni odrsala in izbrisala. Marsikaj bi nam denašnjim ljudem v katakombah bilo na ogled iz dobe prvih kristjanov, ako bi ne bili pridrveli tuji in domači nasprotniki, ki so vandališki razde- jali vse, kar jim je prišlo pod roke. Sicer je marsikaj pravočasno še iz- maknil iz katakomb papež Pasqual ter dal prenesti po raznih mestnih cerkvah kar pa ne učinkuje na tuj- ca in ogledovalca z isto mikavnostjo,

kakor če bi predmet stal na svojem prvotnem stališču n. pr. obleke, pali- ce, dragocenosti, pisma, pasovi, ki so bili nekoč last mučenikov in ka- takomskih prebivalcev.

Najbolj vneti zatiralci Kristusove vere, najkrvoločnejši preganjalci no- vih vernikov sta bila vladarja Dio- klecijan in Maksiminjan, vsled česar so si že paganski državljani sami pri- lastovali pravico mrcvariti in trpin- čiti kristjane, ako so jih le kje zasle- dili. Ta dva vladarja sta tudi izdala povelje, da mora vsak kristjan od- dati državi vsak predmet: spise, križ- ce, podobe, altarne potrebščine in dragocenosti, ako noče biti obglav- ljen, sežgan ali potopljen. Prizade- vala sta si, da izbrišeta krščanstvu vsako sled, in pogansko ljudstvo ji- ma je radostno ploskalo. Mi — dalj- ni zanjimci — se seveda niti ne ču- dimo tem aristokratskim priproste- žem, tem daljnim nerazsodnim naiv- nikom, ki so bili mnenja, da zamo- rejo izbrisati krščanstvu sleherno sled, ki so mislili, da zamore njihov teror vničiti ono, kar je kot plodno seme poganjalo v človečanstvu, saj še celo dandanes, v dobi prosvete in v državi, ki se smatra najkulturnej- šim, obstojijo in živijo nespametni dostoanstveniki in krivični samopaš- niki, ki so prepričani, da zamorejo s svojim terorjem vničiti pleme, ki v svojem srcu goji čut do narodnosti in obstoja z ničmanjo vnemo in zano- som, nego so negovali in stiskali na svoja prsa križec kristjani v rimskih katakombah.

Sorlijeva :

Ob luninem svitu....

Potoček šumi
čez ravan
in luna blesti...

Kot bil bi še dan
je polje svetlo
nad gozdno potjò. —

Med bilkami čriček prepeva
sanjavost krajino odeva. —

Le v meni je tužno nocòj
srcè mi greni nepokoj —
tja v daljo črno hrepenè oči:
Oj, kje si, kje si — ti? — —

Ivka Vasiljeva, Celje.

NEODREŠENEMU DOMU!

Do tja, kjer cvete pomlad, kjer rde krvavordeče rože, kjer se vzpenja ožarjeno obzorje, tja blodi bolna misel, tja do isterskih kmetičev, ki upognjeni od napornega dela z znojem in krvjo namakajo trde brazde isterske zemlje.

Domovina! V tvojem naročju se blesti Adrija s srebrnimi odsevi, in lepa in čista prerokuje svobodno pesem tja gori do solnca.....

V pokoju čarne noči slišim tvoj vzdih, o Jadran! Li slišiš ti, Adrija v nočeh polnih sanj in čudesa, plač z visokih lin in nizkih koč? Čuješ li

jek razbitih tamburic?

O, Jadran! Ti kipiš in šumiš, temne ciprese pa bde liki sloki spomeniki — resno in grozeče....

— Kedaj zažari zarja osvete? —

Desetletja... že obseva solnce brda kraških tal, desetletja..... že udarja morje ob istrsko obal, a pravega junaka še ni nazaj.... Ni se še odzval klicu razplakane sužnje, naše objarmljene grude.... Jak in nabrušen je bil nekdanj tvoj buzdovan, o junak, pa vendar nisi mogel streti okov, v katerih si ječal pod gospodstvom ošabnih nasprotnikov.

Ti še spiš, o junak, na obali Adrije! Počivaš in čakaš.... Ali... ko bodo zaplule bele jadrnice v sijaju lesketajočega morja, ko bodo pomajale ciprese ob samotni brežini visoko davorijo, odmevajočo do neba, se predramiš in se dvigneš čvrst in čil. Zableščal bo tvoj teški buzdovan; njegov blesk bo zalesketal tja gori do visokih pečin Učke in Velebita, polesketal nad Krnom in Snežnikom. Iz grmovja rož se bodo zbudile Vile in v soju mladega solnca in ob zvokih ubranih strun gusle, zarajale v narodno Kolo pevajoč visoko pesnitev k vriskajočemu svobodnemu obzorju.....

M. Stepančičeva:

NOVA ZADRUGA.

VIII.

Hilda Potočnik je sedela v utici na vrtu, odkoder se je vse okoli nje prostiral diven razgled. Tam tik obzorja so se v vijoličastem kolobarju vzpenjali z večnim snegom odeti vršaci. Pod njimi je izza temno obraščene holmca pozdravljala bela cerkvica sv. Barbare, vstric te pa z vinogradu posejana vasica sv. Katarine, ki se je s posameznimi kočami prostirala do vznožja sosednega griča nad katerim se je šopirila prostrana graščina, nekdanja last visokorodne nemške rodovine. V nekdanjosti je izza glavnega stolpiča tega gradu pogostoma zafrfotala ogromna frankfurtarica, da je po okolici posipanim vasicam in seliščem naznanjala kako narodno svečanost ali narodno pridobitev. Domislek na tisto prešerno zastavo je v Hildi budil spomine, kako je ona čestokrat z vso vnemo in s pomočjo brata ali očeta razobešala črnomeni prapor nad utino ostrešje, veseleča se, da je zaplapolala vse preje nego one ostalih smreških prebivalcev. A kako je danes? Danes ji počiva habsburška zastava skrita pod zgornjo plastjo lončene peči, čakajoča obnovitve nekdanjih časov.

«Ah! Nekdanji in sedanji časi!» je vzdihnila mlada gospodična. «Kaj me vse to briga? Kaj mi mari, kako poteka življenje okrog mene, kaj mi mari kdo gospoduje nad to zemljo. Kaj mi mari vsa prelest prirode, ves ta cvetlični čar, s katerim je ozaljšan moj vrt?» In s tožnim obrazom se je deklè ozrlo v globel, tja na belo cesto pod seboj, ki se je liki bel pas vila mimo hribov in ravnin, mimo njiv in travnikov, mimo kmetij in pristav. Hildin pogled je obtičal na križišču, med obcestnim razpelom in belim dvorcem pred — Vilo Berto — domovjem tovarnarja Miljevca. «Oh, Zvonko Miljevec!» je vzdihnila skoro glasno mlada gospodična. In spomin za spominom je držal z možganov v srce, s srca v možgane: Kako mične urice sem preživela v družini tega lepega, zagorelega Tržačana; kako zali trenutki so to bili, kadarkoli me je spremljal proti domu. Sedaj je vsega konec, konec vsega po moji lastni krivdi! —

— Hilda! Kje tičiš vendar, Hilda? — To je bil materin klic, to so bile materine, nemško izgovorjene besede. — Tukaj sem! — je odgovorila mladenka skoro trdo, skoro osorno,

dočim je na tihem domnevala: «Čemu govori nemški, ko je vendar Slovenka? Čemu so se ti moji starši prevlekli s tujo govorico? V kakšno korist? Oh! Le meni v škodo so izdali lastno narodnost in se iz Slovencev izubili v Nemce. Oh, da sem to vedela pred tremi dnevi, bi se danes ne čutila tako strašno nesrečno! Sicer sem to vedela, slišala že neštetokrat od Adolfa, toda vsa njegova namigovanja se niso dotaknila moje duše, šla so skozi eno uho in odhajala brez preudarka skozi drugo; saj sem bila uverjena, da govori Adolf tako le vsled zaljubljenosti v Stano ali nahujskan po Mirku. Da nisem prava Nemka, nisem niti razmišljala!»

Ozrla se je proti hiši in obrnila proti izhodu ute, da bi šla materi naproti, toda gospa Potočnikova, soproga nekdanjega šolskega voditelja, je stala že pred njo.

— Kaj hočeš, mama? —

— O glej, sama si? — je odgovorila mati. — Mislila sem da je gospod Miljevec s teboj, — je dodala še, dasiravno ni tako mislila in hotela le napeljati govor na onega, o katerem je slutila, da je povzročitelj

molčečnosti in potrnosti, ki obvladala njeno hčerko že nekaj dni.

— Kako si mogla misliti kaj takega, mama? —

— Zato, Hilda, ker sem ga preje, ko sem brskala po podstrešju, vide-la skozi lino, kako stopa po ste-zi mimo našega polja! —

— Ali res? Toda kako, da ga ni-sem zapazila! Sicer, mama! Težko, da gospod Miljevec stopi še kedaj v našo hišo! —

— Pa zakaj ne, saj sta si bila vide-ti dobra prijatelja, in kakor, da bi si bila drugdrugemu všeč! —

— Oh, mamica moja! — je zaihte-lo dekle in si zakrilo oči.

— Ti jokaš, Hildegard? Kaj naj bi to značilo? —

— Tako žal mi je po njem, mama, a on gotovo nikoli več ne pride k nam! Pred tremi dnevi sva se raz-stala hladno, tuje. A kar me najbolj greni, je dejstvo, da sem jaz zakri-vila razdor najinega prijateljstva. —

— In kako? —

— Govorila sva vso pot o narodno-sti, naposled sva tako na splošno razpravljala o ljubezenskih združi-tvah, o porokah. Nastavil mi je vpra-šanje, ako bi se jaz poročila s Slo-vencem in se na ta način navzela moževe narodnosti. Jaz sem mu na to odločno odgovorila, da bi mi zve-za s Slovenom ne prizadevala nika-ke preglavice, pač pa da bi se jaz nikoli ne poslovenila. Nasprotno, da bi jaz od zaročenca zahtevala, da ako se on sam ne ponemči, mi vsaj pri morebitni vzgoji otrok prepusti pro-stovoljno roko, da jih vzredim v na-rodnem duhu, s katerim sem navdah-njena jaz ter jih tako odgojim vrednim članom svetega Nemštva. Poslušaj me je molče in že sem si domišljala, da me vsled moje narodne vneme brezdvomno tihoma občuduje; v res-nici pa je bilo nasprotno. Ni se mu zdelo vredno odgovoriti mi niti z eno samo besedo. V istem trenutku sva dospela ravno do jasminovih grmi-čev sredi klanca. Ustavila sva se in že sem upala, da mi, kakor tolikrat, natrga šop belih cvetk. A kako sem se varala! Prav hladno je privzdignil slammik ter s pozdravom: Zdrav-

stujte, gospodična in poklon gospè mami! urno odšel.

— Neprevidna si pač bila, Hilde-gard! —

— Neposredno pa si vsemu kriva pravzaprav le ti, mama! —

— Jaz? —

— Ti, dà! Le povej mama! Zakaj si me vzgojila nemški? Zakaj, ko si Slovenka ti, Slovenec oče, Slovenca ded in babica, Slovenci vsi naši so-rodniki. —

— Saj si slišala včeraj, kako je to nastalo! —

— Da! Včeraj še le sem začutila vso krutost resnice, včeraj še le mi je padla mrena raz oči. In ako bi ti primorski izletniki ne zašli včeraj v našo hišo, bi še vedno ždela v zmo-ti in prevari. O, mama, da sem to vedela že pred dnevi, bi morda danes bilo vse drugače z menoj! —

— Kdo pa je preje kedaj mislil, da bo v teh krajih zagospodovala Ju-goslavija? —

— Vseeno, četudi niste o tem raz-mišljali, bi bili morali ostati zvesti lastnemu narodu in v duhu lastne-ga plemena vzgojiti nas, svoje otroke.

— Ded je vse zakrivil, vse, saj si čula včeraj! —

— Da, ded! Zaradi pravde, ki jo je izgubil, zaradi meje, ki jo je sodi-šče po prigovarjanju slovenskega za-stopnika priznalo dedovemu sosedu, slovenskemu narodnjaku, zaradi go-le jeze nad premaganjem, je v sta-rem očetu vzknila mržnja do vsega slovanskega ter prestopil k Nemcem, ki so se takrat naseljevali po tej pokrajini. Tolika nezmisel, neraz-sodnost! Kakor da bi bila narodnost zakrivila premaknitev meje, kakor da je narodnost povspešila sodnijski odlok, je obsovalil vse, prodal svo-jo dušo tujcem pa vzgojil svojega lastnega sina in s papanom vred vseh nas v najzagriženejšo nemške izziva-če. Na podlagi teh vaših naukov sem bila jaz zakrknjena v prepričanje, da sem pristna Nemka, da je nemški je-zik največje veljave, da so Slovenci Nemcem manjvrednejše suženjsko pleme. Oh! Kako nizkim me mora smatrati gospod Miljevec, odkar sem

mu na toli surov način razodela svo-jo dušo pa mu užalila narodnost, h kateri pripada. O, sedaj še le pojmu-jem vso pikrost opazke, ki mi jo je bil izrekel nedavno baron Adler z besedami: Čudim se, gospodična, da ne poznate slovenščine, ko ste ven-dar slovenskega pokoljenja! —

— Tako ti je rekel? Pa si ga ven-dar zavrnila, kaj je to njemu mari?

— O mama! Popolnem pravilno je mislil baron Adler, dasiravno sem se jaz vsled nevednosti čutila globoko užaljeno, ko da je bil zalučal blato v moje lice. Užaljeno sem se čutila toliko več že vsled prepričanja, da mu ni bilo prikrito kakšni sestan-ki so se vprizarjali ravno v naši hi-ši Slovenem v škodo. Bila sem raz-srjena ko puran in pomolivša mu igralno kroglo skoro pod nos, sem ga zavrnila zlobno: Gospod baron! Vi ste v zmoti, kakor če bi to žogo sma-trali jabelkom! Mislila sem, da sem mu povedala kdove kak duhovit dovtip. No, danes še le spoznavam kako smešno ulogo sem igrala. S slično ulogo sem si zaigrala tudi go-spoda Miljevca, mama! —

— Ali meniš, da je nameraval res-no s teboj? —

— O tem sem uverjena! Najrajše se je razgovarjal z menoj; najrajše je bil v moji družini in na barono-vem igrišču in v Cegnarjevem dvor-cu je bil najrajše blizu mene. O, ma-ma moja, mama moja, kako težko mi je pri srcu! —

— Ubogi moj otrok! Ne obupaj, morda se še vse dobro izteče! —

— Prekasno, mamica, prekasno! —

— Hildegard! Tetka! Kje tičite vendar, da je hiša prazna? — je zaoril vesel vzklik iz hiše.

— Tukaj, Mirko, tukaj! je odgovo-rila gospa Potočnikova slovenski, kakor so z Mirkom morali govoriti vsi v hiši; samo s sestrično Hilde-gard in bratrancem Adolfom, ki ni-sta pred njegovim prihodom znala niti ene slovenske besede, je mladi akademik imel še potrpljenje v sve-šti si, da privede polagoma tudi nju obeh na narodno pot njihovega ple-mena.

— Ej, Hildegard, kaj da se tako

tožno držiš! — je vprašal mladenič ustopivši pred uto.

— Glava me boli, Mirko, je prijazno pristavila sestrična.

— Tako? Samo pazi, da okrevaš do drevi! —

— Zakaj ravno do drevi? — je nečaka vprašala stara gospa.

— Zato, ker je tudi Hildegard vabljena za drevi v vilo Mici.

— Torej k Martinčičevim! Ali je to vabilo posebnega pomena? —

— Kako ne, tetka? Doktor Martinčič se jutri zaroči, a predno to izvrši želi, da se po stari slovenski navadi zbere vsa prijateljska družina okoli njega. —

— Zaroči? Pa menda ne z baronico Adler? — je vprašala zvedavo Hilda.

— Prav z njo, Hildegard! —

— In ni tebi tega pravnič žal, Mirko? — je vprašala teta.

— Meni, zakaj neki? Saj sem jaz že zaročen z Zorko! —

— Ne mislim tako, ampak, ker se zaroči z Nemko! —

— O, dà, sprva se mi je ta zveza zdela neumestna, a sedaj sem docela potolažen, kajti baronica Irmengard se docela posloveni, to se pravi: že pred poroko se nauči dovršeno slovenščine; njun družinski občevalni jezik pa bo samo slovenski itd. itd. —

— Eh! To so sama obetanja, ako pa bo baronica obljubo izpolnjevala, je drugo vprašanje! — je porogljivo dostavila stara gospa.

— Ti si v zmoti, tetka! Ženitna pogodba je že sestavljena in čaka le na juteršnji podpis! —

— Jaz se vsemu čudim, vendar me zelo veseli in jedva čakam, da ji ma iskreno čestitam. Živela Jugoslavija! —

— Ti, Hildegard? Ali res? —

— Res, Mirko, res! Tudi jaz se hočem z dovršenostjo naučiti slovenščine, oziroma jezika, ki bi ga morala poznati že kot dete v plenicah! —

— O, koliko presenečenje sem dočkal, predno odidem iz te zale pokrajine, draga, mila sestrična! Drevo bomo torej dvojno zadovoljni, kaj-

ti izpraznili ne bomo čaše le v proslavo fantovščine, ampak tudi na tvojo izpreobrnitev. To moram razodeti še danes vsakemu posamezniku, ker sem uverjen, da jih s tem obvestilom nadvse razveselim! —

— Nikar, Mirko! Posmehovali se mi bodo, ker sem bila tako svojeglavno zakrknjena v nemško propagando! —

— To ti bodo vsi vpoštevali, kakor vpoštevam jaz, saj so na tebi zakrivilo to le tvoji nezavedni starši in v prvi vrsti maš rtmasti ded! Torej le tiho glede tega in pazi, da se pripraviš takoj po večerji. Pa lep šopek cvetic prinesi s seboj! —

— S slovenskim trobojnim trakom povezanega, da bo tem lepši! — je dostavila gospa.

— Če bi ga le imela! — je omenila Hilda.

— Izborna misel Hilda, ki je tudi izvedljiva; saj moram po opravljenju itak ravno mimo prodajalnice, si ga torej lahko nabavim! —

— Bravo, Mirko! Dva prsta širokega poišči in dva metra po dolžini, veš? —

— Vse preskrbim! Zdravo! —

— Zdravo, Mirko! —

— Mama moja! — je veselo vzkliknilo dekle, ko je mladenič odšel. — Srce mi drhtiti pa nevem ali zadovoljnosti ali strahu, da se sestanem z njim. —

— Ničesar se ne boj, Hildegard! Kar je usojeno, to se zgodi! —

— Oh, ko bi mi le usoda bila mila, mamica! — je dostavila mladenka in odšla za materjo v hišo. — — —

Konec prih.

M. G.:

ŽENSKA IN ZAKONIK.

Starši in otroci. Namen in najsvejetši čar, najvišja dolžnost ter največje veselje zakona so otroci. In zato je zakon brez otrok nepopoln ter ne pozna najlepše sreče. Pravi pomen in resnično važnost za državo ima le zakon z otroci.

Zakonski otroci so tisti, ki so bili projeni v zakonu. Ako porodi žena otroka že v sedmem mesecu svojega zakona ali šele v devetem mesecu po moževi smrti, priznava zakon otroka tudi zakonskim. Ako pa se rodi otrok pred 7. mesecem zakona ali po 9. mesecu od moževe smrti, smatra zakonik otroka nezakonskim in tak otrok ne uživa pravic zakonskih otrok. V zakonu predčasno porojeno dete pa je smatrati kljub temu le takrat nezakonskim, ako mu je oče vsaj tekom treh mesecev po njegovem rojstvu odrekel pred sodiščem svoje očetovstvo. Zakonik pa dovoljuje, da oče celo pred zakonom porojeno dete prizna svojim ter da ga pred sodiščem legitimira. Legitimovanje predzakonskih otrok pa se mora zabeležiti tudi v cerkveni matici, kjer so bili že zapisani kot ne-

zakonski. Z legitimiranjem dobe otroci očetov priimek ter izgube dotedanji materin priimek. Legitimirati pa more mož le zares svoje nezakonske otroke, ne pa otrok drugega očeta. Pač sme mož nezakonskim otrokom svoje žene in drugega očeta podeliti svoj priimek, ako temu ne ugovarja varuh nezakonskega otroka. Seveda varuh skoraj vselej rad dovoli, saj iznebi s tem ubogo, nedolžno dete »sramotnega madeža«, da nosi drugačen priimek, kakor njegova lastna mati.

Zakonik govori le o »očetovski moči« ter kake materinske moči sploh ne pozna. Oče je dolžan skrbeti za preživljanje, obleko, stanovanje in vzgojo otrok dotlej, da se morejo preživljati sami. Za telesno oskrbo in za otrokovo zdravje pa se mora brigati mati. Ako je oče brez premoženja ali če je oče umrl, in je mati imovita, potem mora skrbeti mati za telesne in duševne potrebe otrok. Če pa mati nima sredstev, preide dolžnost, skrbeti za otroke najprej na očetove starše in potem na materine starše.

Oče sme nedoraslega otroka vzgajati za poklic, ki se mu zdi najprimernejši. Ako bi pa dorasel otrok ne soglašal s poklicem, ki mu ga je določil oče, se more otrok pritožiti pri sodišču, ki potem razsodi glede otrokovega poklica ter se pri tem ozira na očetov stan in imetek. Mati nima pravice, določiti otroku poklic. Usode ne sme mati svojim otrokom določiti niti takrat, če je oče nesposoben in nevreden očetovskega poklica. Ako je oče zaradi zločina obsojen v ječo za dobo enega leta, ako je oče blaznik ali ako je proglašen za zapravljenca, ako je več ko leto dni odsoten ali ako se stalno in brez vzroka izseli, potem sicer izgubi tak oče svojo očetovsko moč, toda vendarle je niti v tem slučaju ne dobi njegova žena. Pač more žena postati varuhinja svojim otrokom, toda vselej mora imeti sovaruha. Mati nima pravice, oskrbovati in upravljati premoženja svojih otrok, ako je sodišče k temu izrečno ne pooblasti. Toda vselej stoji žena kot oskrbnica otroškega imetka pod kontrolo varuškega sodišča.

Otroci, ki so še pod očetovsko močjo, torej dokler so mladoletni, ne morejo prevzeti brez očetovega pritrdila nikakih obveznosti in dolžnosti ter ne morejo skleniti nikakih veljavnih pogodb. Seveda se brez očetovega dovoljenja tudi ne smejo poročiti. Mladoletni otroci, bodisi sinovi, bodisi hčerke pa pritrdila matere sploh ne potrebujejo! Oče ima pravico in dolžnost, svoje mladoletne otroke pri sodišču in drugod zastopati, žena oziroma mati pa te pravice nima!

Mati nima torej nikakih pravic do lastnih otrok, in brez pravic je mati celo takrat, ako je bil zakon le po očetovi krivdi razločen.

Oče in mati pa imata skupno pravico, na otroke paziti, njih dejanja nadzirati ter jih zaradi nenravnosti ali neposlušnosti kaznovati, toda le v taki meri, da jim kazni ne škodi na zdravju.

Vdova. Za slučaj smrti zakonca velja v prvi vrsti to, kar se je določilo v ženitni pogodbi. Ako ni nobe-

ne ženitne pogodbe, potem velja to, kar je umrli zakonec določil v oporoki. Na vsak način pa mora umrli zakonec v oporoki zapustiti del svojega premoženja svojim nujnim dedičem, to so njegovi otroci in njegovi starši. Soproga ima do dedščine toliko pravico, da živa isto življenje, ko preje, to je njenemu socialnemu statusu dostojno.

Večkrat se pripeti, do oporoko, ki jo je mož napravil z znanjem notarja, vnovič preuredi in sicer v prilog ženi. Zato naj vdova pazi, da se osebe — ki kot sorodniki imajo kako pravico do dedščine — dotičnega dokumenta ne polastijo ali celo vničijo, zlasti ako je zakon brez otrok. Zategadelj je pametno od obeh strani, da si mož in žena drugdrugemu v odkritosti razodeneta, ako ne natančno vsaj približno vsebino oporoke ter si zabeležeta dnevnicu (datum) tega izpovedanja.

Vdova, ki je v zvestobi, udanosti, pridnosti in potrpežljivosti prenašala in delila življenje s svojim soprogom, sme v slučaju nepovoljne oporoke zahtevati, da ji sodišče dotično razveljavi in podcenjuje v oporoki podatke, ki so v prilog sorodnikom. Nima pa te pravice žena, o kateri sorodniki lahko dokažejo, da je bila svojemu možu nezvesta, da mu je imetje razsipala ali pa ga v boleznih zanemarjala.

Soproga ni dolžna plačati dolgov svojega umrlega soproga, ako ni po njem ničesar podedovala. Dolgovi umrlega soproga se imajo plačati le iz njegove zapuščine in v kolikor obstoja ta zapuščina. Če bi pa soproga nepogojno prevzela zapuščino svojega soproga, potem bi po zakonu pač morala plačati tudi sprogove dolge. A vsaka soproga mora biti previdna, da se priglasí k zapuščini svojega soproga le pogojno, ker potem vsled tega ne jamči dalje za sprogove dolge, kakor v toliko, v kolikor obstoja zapuščinsko premoženje.

Žena, ki je bila po lastni krivdi ločena, nima nobene pravice do dedščine kot vdova.

Včasih se določí vdovi poseben

znesek za njeno preživljanje. Ta znesek se ji mora izplačevati vedno tri mesece naprej.

Vdova ima še šest tednov po moževi smrti pravico do običajnega preživljanja iz zapuščine moža. Če pa je noseča, ima pravico do takega preživljanja še šest tednov po porodu. Ako se vdova omoži iznova, izgubi seveda pravico do zneska preživljanja in izgubi pokojnino po možu uradniku. Vdova pa se ne more omožiti vnovič, dokler ni minilo šest mesecev po moževi smrti.

Ako je bil pokojni mož aktiven uradnik, ko se je oženil, ima njegova vdova pravico do pokojnine, njegovi otroci pa pravico do odgojnine. Vdova dobiva to pokojnino do svoje smrti oziroma dotlej, da se omoži iznova. Otroci pa dobivajo odgojnino dotedaj da se preživljajo sami oziroma tako dolgo, da so preskrbljeni (navadno do 18. ali 20. leta).

Žena, ki se poroči z možem, ki živi kako pokojnik, nima nikake pravice do nje, če postane vdova.

Vdova ki se vnovič poroči, mora prepustiti ves svoj del dedščine pastorkom in lastnim otrokom, ki jih je imela z ranjnim možem.

Varištvo otrok in njihove dedščine se navadno ne daje vdovam, nego očetu ali materi, dedu ali babici ali kakemu drugemu moškemu sorodniku pokojnega očeta. Ako so varuhinje ženske (vdova ali babica), jim da sodišče sovaruha.

Sirote se izročé v vzgojo in oskrbo vdovi. Ako se vdova omoži iznova, mora nadalje skrbeti za otroke, ako ne ukrene varuško sodišče drugače.

Sploh so vsa vprašanja, tikajoča se zakonskega življenja, ženitne in dedinske pogodbe, dedščine in zapuščine tako različna in je njihova rešitev tako težka, da je nujno potrebno, da se vsaka žena, kadar ima razvozlati kako tako vprašanje, obrne na kakega dobrega pravnika, ki naj varuje njene interese. Z enim samim nepremišljenim in nerodnim korakom, ali neprimerno izjavo, si more žena napraviti veliko škodo.

Konec.

Sv. Čech :

SIGNORINA GIOVENTÙ.

Iz češčine prevel S. S.

«Ustopite!» zagodrnjal je šef, neodlan — tako čudno mi je, sdaj vroče, maknivši oči od barvanih črt, na katerih je proučeval neko zanimljivo merenje posestva.

V sobo se je splazil mlad človek; njegovo dosti pravilno lice bilo je sila suho in blede in njegove udrte oči žarele so z boleznim leskom. S koščeno roko se je krčevito grabil za redke, brezbojne lase na bradi, kakor da se hoče uveriti, da je mož.

Šef je svinčnikov šiljek precej globoko zabodel v načrt ter skozi velika očala vprašaje pogledal prišleca. Ugledavši suhega človeka, potisne si očala na čelo, ponosno dvigne glavo, popravi si sumnjivi rusi koder na senci ter pravi važno, s karajočim pogledom: «Denarja naprej, kaj? Danes inamo, mislim, desetega — dà, seveda, — jutri je apelacijska obravnava zakonskih Šarachovih, zjutraj zgodaj eksekutivna zarubitev premičnine Ivana Lastovke, treba vse zapisati, zapečatiti: Denar naprej! Quo, quo, ruis?! Navadno smo vzeli deset, ostane k dobremu za ta mesec petnajst! Petindvajset goldinarjev je za mladega, prostega človeka lep denar. Seveda je treba dohodkoma primeriti stroške. Toda Bog vè, po kakih potih gospodič trosi dohodke. Tudi mi smo bili mladi, tudi mi smo bili veseli: a mislili smo ter spominjali se zadnjih koles. In zato smo tudi kaj. A vi? Ako se ne motim, imate uprav osemindvajset let. Kaj ste počeli na svetu ves ta dragi čas? Kako bodočnost ste si ustvarili? Studij niste dokončali — lahko bi bili že doktor, dà, doktor. A kaj ste? Še latinskega «d» ne znate prav pisati! Včeraj sem v apelaciji Rogač contra Lopata zopet našel takih bradatih «d» — kar zgrozil sem se, pravim vam, kar zgrozil — take «d» k višji stolici! Odvadite se, človek, dokler je čas! Navadite se ravno pisati!»

Ubogi pisar je stal tu nekaj časa potrč, jedva dihač; naposled je nabral v svojo majhno brado toliko moštva, da je zajecjal: «Gospod doktor, jaz sem nekaj časa sem bo-

čital je v nerodnih črkah ta le napis: «Posojilnica najukusnejših, najdovtipnejših, najkrasnejših maškarnih oprav Abrahama Taitelosa.»

Ta kričeči, fantastiški napis imel je za bolnega pisarja čudno mikavno móč. Njegova nestalna noga je krenila pod barvano kocko in pogled njegov se je uprl v jasno razsvetljeno prodajalnico, v kateri je bila nakupičena res pravljiska mešanica najrazličnejših ličin in maškarnih oblek. Vsi narodi sveta, vsak vek, vse odlične osebe, junaki in junakinje slovečih del pesniških, vsi stanovni in razredi družbe, razne politiške in socijalne smeri, strasti in slabosti ljudstva, vsakojake stvari bajeslovja in otročjih pravljic, vsi trije deli prirode — skratka ves svet je bil tu karikovani, parodovani in travestovani s škarjami in kistom, pozlatom in rudečilom — in vse to se je režalo, valilo, gugljalo, migljalo, bliščalo se, da omamljeno oko ni vedelo kod in kam. In sredi tega fantastiškega sveta stal je kakor mogočen čarodej Abraham Taiteles, visoka postava v obnošenem kaftanu, s sivo brado, krivim nosom, mižavim, lokavim pogledom in okolo usten s čudnim, jako čudnim posmehom, ki je bil zajedno prilizljiv in hudoben. Čim delj je pisar omamljen gledal to zmes svetlih bodrih barv, to množico muhastih obrazov, ta blišč cenih dragotin, tem jasnejše postajale so mu misli. Mrkla teža ostavila je njegove možgane, mraz in vročina prešla sta mu iz prsi, čustvo čilega zdravja razlilo se mu je po udih, srce mu je bilo v neznanem hrepenenju.

Diurnist je prišel na ulico, da sam ni vedel kako. Bilo mu je v resnici čudno. V glavi se mu je vrtelo, mraz in vročina preletavala sta mu telo. Zobje so mu drgetali, na celém tetesu tresoč se omahoval je po ulici. Tu je vladalo pustno gibanje: s snegom pokrite ekipaže drčale so po cesti, v njih oknih pokazal se je časih nežni profil dekliške glavice, časih ustavil se je kakšen tak voz pred visokim pročeljem z vrsto jasno razsvetljenih oken, kosmati vratar z okovano palico odprl je vrata in na stopalo zdrsnila je mičkema nožica v atlasovem čevljičku, gubasta, bela obleka spravila se je iz globine voza, nad njo so se pojavile nežne roke s peštrim pahljačem, okrogla naga ramena, bogati kodri, bliskovite oči, dražestno obličje; žareče se prečutenega razkošja. Na tlaku stiskali so se drug k drugemu zaljubljeni pari v sladkem šepetanji, stari gospodje v kožuhih hiteli so v svoje klube, razni gizdalini klepetali so z zobmi, žvižgajoč zraven operne napeve, glasna plesna godba slišala se je od blizu in od daleč.

Bolni pisar je brez smotra blodil po ti veseli zmesi: v njegovi glavi je bilo pusto, ude mu je prošinjalo mraz. Zdelo se mu je, da vse to vre okolo njega v divjem plesu, da se oblike posameznih predmetov izlivajo v tem blaznem vrvenju. In kar se ustavi.

Pred njim je visela velika razsvetljena kocka od prozornega papirja, lahko gibljiva se nad tlakom, in v barvani k njemu obrnjeni plôskvi

čital je v nerodnih črkah ta le napis: «Posojilnica najukusnejših, najdovtipnejših, najkrasnejših maškarnih oprav Abrahama Taitelosa.»

Ta kričeči, fantastiški napis imel je za bolnega pisarja čudno mikavno móč. Njegova nestalna noga je krenila pod barvano kocko in pogled njegov se je uprl v jasno razsvetljeno prodajalnico, v kateri je bila nakupičena res pravljiska mešanica najrazličnejših ličin in maškarnih oblek. Vsi narodi sveta, vsak vek, vse odlične osebe, junaki in junakinje slovečih del pesniških, vsi stanovni in razredi družbe, razne politiške in socijalne smeri, strasti in slabosti ljudstva, vsakojake stvari bajeslovja in otročjih pravljic, vsi trije deli prirode — skratka ves svet je bil tu karikovani, parodovani in travestovani s škarjami in kistom, pozlatom in rudečilom — in vse to se je režalo, valilo, gugljalo, migljalo, bliščalo se, da omamljeno oko ni vedelo kod in kam. In sredi tega fantastiškega sveta stal je kakor mogočen čarodej Abraham Taiteles, visoka postava v obnošenem kaftanu, s sivo brado, krivim nosom, mižavim, lokavim pogledom in okolo usten s čudnim, jako čudnim posmehom, ki je bil zajedno prilizljiv in hudoben. Čim delj je pisar omamljen gledal to zmes svetlih bodrih barv, to množico muhastih obrazov, ta blišč cenih dragotin, tem jasnejše postajale so mu misli. Mrkla teža ostavila je njegove možgane, mraz in vročina prešla sta mu iz prsi, čustvo čilega zdravja razlilo se mu je po udih, srce mu je bilo v neznanem hrepenenju.

V zamišljenosti niti ni opazil, da se je bil lastnik posojilnice približal vratom prodajalnice. Vrata se nagloma odprò in mladenič ugleda pred seboj starega Žida, klanjajočega se s prenapeto uljudnostjo.

«Izvolite ustopiti, mladi gospod», blebetal je z ostrim hebrejskim naglasom. «Izvolite s cenjenim pohodom svojim počastiti najbogatejšo maškarno zalogo Abrahama Taitelosa.»

Pisar ni vedel, za kaj bi se odločil.

Zviti sin Izraelov je vidno čital v njegovi duši.

«Saj vam niti za vinar ni treba kupiti», čeblljal je dalje. «Dovolj mi je časti, da tako izvrsten znalec pogleda in pohvali mojo redko zalogo, kateri ni jednake na obeh poloblah!»

Pisar ni bil kos priliznjeni prošnji; stopil je za Židom v prodajalnico. Tu ga vodi po svojem pisanem vladarstvu, blebetaje z živahnim kretanjem: «Poglejte tega magnata, gospod! kakšen blesk, kakšna krasota! Poglejte to sabljo, ta kalpak, to briljantno spono! To ošabno samovažnost v sleherni gubi Attilovi! Povem vam, da sam dvorni založnik nima takih reči. Ali pa to Japonko — vse s pahljačem vred izvorno japonsko delo! In tam le borza v obliki verodajnih papirjev, iz pristnih akcij, gospod, bogme pristnih! Tam v kotu pa Shakespeare — zlasti pa gospodje prijatelji si ga radi izposojajo. Ali ta birokrat — ondi na desni visi feljtonist — posojam ga v nič tudi s škarjami. Kaj pa ta le maska političnega pivopivca z diplomatiško lokavostjo v vsaki gubi njegovega obraza, z nosom v zraku in s šopom v zatilniku; pogledajte za ušesom to preklano pero, namočeno v olči in glej! v žepu priležne suknje ni brez novovezanega Macchiavellija. Na poi zastonj! In ta Fantaska — — »

(Konec prih.)

Aleksandra :

Idila.

Iz stolpov ure pozne bijejo
in sanje mehke vijejo
čez mesto svilnat pajčolan
iz belih meglic tkan. — —

Že slednja stvar miruje,
le tajnosten šepet zefira,
ki skozi park še poln nemira
v dalj polzi... se čuje...

Ob stezah malih
le jasmín še sanja
o metuljčkih zalih!

Se ziblje, klanja
na rahlo trepečoč
dehteči cvet v pomladno noč, —
Tam v stolpih ure pozne bijejo. —

M. Gregoričeva:

GRINTE.

9.

Lica — uradnica — spremlja svojega izvoljenca na kolodvor in se razgovarja z njim, o čemur se razgovarjajo zaljubljeni. Oba goreče, oba strastno, oba prisrčno, da bi človek le težko ugani, kateri izmed obeh — akopram se ne laže in hlina — govoriči tjavendan brez preudarka, brez smiselnosti in brez smotra. Tuintam se nit njunega pomenka raztrže, odlomi, kajti na ozkem klancu sta a nad njima frfota tuji laški zrakoplov, ki ju prežene sedaj v jarek ob zid, sedaj pod ostrešje poljskih duri. Ko ga iztirata iznad glave s kletvico — ki je v resnici narodna molitvica — smukneta vnovič na kremenito pot ter se zopet pomenkujeta o srcu in ljubezni, ozvestobi in poroki. Dospevša v mesto koračita s trdo nogo preko tlaka, ki so ga stlačili in izruli težki vojni tovorniki; in skoro objekta si zreta drugdrugemu v oči in usta, brezbrizna za mišljenje srečajočih skupin in posamičnikov, saj vesta da si leti itak nič hudega ne mislijo, kajti vojna je postala marsikaterim pooblaščenka vestnosti in kot očiščevalka človeških duš razpihala iz nje vsako delovanje, bodisi dobrohotno ali škodoželjno pozornost do bližnjika, sleherni zanimanje zanj, kakor vsako opravljivost in obsodbo.

Na kolodvoru sta našla polno dvojic, sebi podobnih. Ene so v tesnem objemu ihtele, druge so se v razdalji nemo motrile z očmi, ki se bojijo, da se ogledujejo v zadnje, tretje so se s prisiljenim smehljanjem medsebojno tolažile.

Lica in Vanik sta se držala za desnico.

— Piši vsak teden! —

— Premišluj le o meni, kadarkoli si sama! —

— Tudi v največji nevarnosti me imej pred očmi! —

— Zvestobe te prosim! —

— Večno tvoja! —

In vlak je odrdral. In čas je potekal. In srce se je celilo! — — —

Lica odhaja iz urada. Zamišljena in raztresena, kakor vselej, ko se snide z nemškim souradnikom iz sosodne izbe. Lica stopa preko mesta in predmestja in ozkega klanca, prebirajoča Walterjeva pisma polna isker, polna zublja, polna gorečega hotenja, polna neodoljivega koprnenja...

Lica stopica z Walterjem pod pazduho prav do doma, do praga. Toda silnejša nego kipeča ljubezen, silnejša je hladna postava, zakon. Zato spremlja Lica svojega izvoljenca na kolodvor — da ga njena podoba vzbodri ko mu zašvignejo krogle okoli ušes — spremlja ga Lica preko izrivanega in stlačenega tržaškega tlaka, mimo brezbriznih, otopelih, stradanih ljudi, spremlja ga preko onega mesta, raz katero je bila izginila slednja sled italijanstva in drugačnega tujinstva, preko onega velemesta, v katerem se sleherni meščan in sleherni meščanka baha in košati, da ima slovansko mater, slovanskega deda, slovanski priimek...

Na kolodvoru je vse polno parov, Lici in Walterju podobnih.

— Piši mi vsaki dan! —

— Moli zame! —

— Ne pozabi me! —

— Kako bi mogel, ideal moj? Ti, ti vzor ženstva! —

Lica — uradnica — sedi v svoji uti v krogu prijateljic.

— Ali res, Lica, da se omožiš z doktorjem Bonifačkom? —

— Pa Vanik? —

— Pa Walter? —

— Ali se ti tako dopade ta doktor? —

— Ali ni prestar zate? —

— Eh, kaj prestarost, kaj dopadanje, meni je za stališče, ki je zavzemam, meni je za njegovo imetje! —
— Da zaključiš z uradovanjem, kaj?

— Da postaneš ugledna gospa, jeli? — se v zaničljivem zasmehu porogajo znanke.

— Dà, dà! Le zato, da ne služim več jaz drugim, ampak drugi meni.

Le zato, da postanem ugledna gospa in se izvijem iz tega kmečkarstva! —
— Premeteno si izračunala, Lica!

Trije dnevi manjkajo Lici do ženitovanja, samo še trije večeri, četrtek, petek in sobota. Lica stoji v svislih svojega doma, za voglom pročelja zraven ute. Zvezdnat plašč je razprostrt preko samotne kmetije in sredi neba kuka izza jasnih oblakov blede šcep.

Lica in Vanik se tiščita v objemu z žgočimi poljubi.

— Četrtek je nocoj, Lica, prav kakor pred tremi leti, ko si mi prisegala večno zvestobo! —

— Veš... pa... Oprosti, moj Vanik! —

— Ne morem, srce me skeli, me peče! —

— Prebolel boš vse, Vanik! —

— Težko! —

— Vedno te ohranim v spominu! —
— To bi me še bolj bolelo, angelj moj! —

Brezobrazno, ko skrita kravja pa-
stirka se krohoče luna. — — — —

Ves svod brilantira nad spečim seliščem, po njem plava luna vsa okrogla in bela, ko razplavutana morská sipa. Lica in Walter si slonita v pristrčnem objemu. Poljub poln hrepenenja in nestrpnosti združuje njuni drhteči ustni.

— Kaj si mi hotela povedati, Lica? Petek je nocoj, obletnica najinega prvega sestanka. —

— Oh!... Oprosti, Walter!

— Kaj? Kako?

— Veš... pa... Vseeno bom mislila le na te!

— Nočem, nočem! Uh, prokleta! Prokleta!

Zakrohotala se je luna tam na obzorju.

— — — — —
— — — — —
Svatbeni dan se je nagnil k večeru, bajni večer se je razvil v tiho pomladno noč.

Zakonska spalnica v stanovanju doktorja Bonifačka je razkošno razsvetljena. Vse cvetje, ki ga je imel Trst, je posuto po preprogi, po naslanjačih, umivalniku, posteljah

— Si-li res moja ženka? Zdi se mi, da sanjam ob pomisleku, da sem te dosegel, oj lilija moja, ti moj zaprti cvet! —

— Bonifacij moj edini! Ti, moja prva ljubezen!

— Golobička! vzdihne odvetnik in ji kleče pomaga razjermeniti bele čeveljčke — — — — —

DROBTINE

Brigida v Šmihelu:

O ročnih delih.

Čeveljček.

Napravi 30 — 60 verižnih zanj iz katerih skačkaj dve vrsti tuneških zanj. Tretjo vrsto od začetka do srede do konca kačkaj gladko, v sredini pa snami 1 zanjko. Četrto vrsto začneš s snemanjem dveh zanj, nato sledi gladko kačkanje do konca, kamor snameš 3 zanjke. V peti vrsti snameš zopet dve zanjki spočetka in tri na koncu, ostalo pride gladko dočim v sredi najemaš. Enako se vrši s šesto vrsto. V sedmi vrsti snameš eno v začetku, vse ostalo kačkaj ravno. Osmá vrsta zahteva da snameš v začetku eno samo, na koncu pa dve zanjki. Po tem nadaljuješ vse do kraja. Ko skačkaš čeveljček mu napravi podplat in sicer v prvi vrsti same tuneške zanjke; v drugi snami eno v začetku in eno na koncu. Enako postopaš do 6 vrste. Šesto in sedmo vrsto pa kačkaj gladko. Osmo naredi enako kakor drugo, de-

veto vrsto pa kakor šesto; deseto enako drugi; enajsto, dvanajsto in trinajsto gladko. V štirinajsti vrsti v začetku in na koncu eno zanjko najmeš; šest naslednjih vrst gladko; potem 4 vrste enako drugi vrsti.

Ko to dokončaš napravi čeveljčkov jeziček in sicer tako, da ga začneš s petimi zanjkami, ki jih vrsto za vrsto najmeš v začetku tolikrat, da doiš desbet zanj; naposled kačkaj ga za dvajset vrst poljubno tako, da se strinja s kačkanjem čeveljčka.

— o —

Ivanka Smrekarjeva:

Obleka dela človeka.

Gotovo je res, da delajo ljudje obleko, res je pa tudi narobe: Obleka dela ljudi. Kako slab vtisk napravi na vsakogar človek, ki je zamazan in zanemarjen! Zato je velike vrednosti za gospodinjo, da vè, kako treba ravnati z obleko, da ostane dalje časa lepa.

Vrhno obleko treba večkrat stepsti, in vsaki dan izkrtačiti. Blago krtači v isti smeri, kakor tečejo niti,

ne pa nasprotno. Pliš in baršun stepaj narobe in ga krtači z mehko krtačo nalice. Pri stepanju obleke pazi, da ne razbiješ gumbov, ki so morda prišiti na njej.

Za ženska krila zadostuje dostikrat, da jih samo strkaš ali streplješ ter potem skrtačiš. Mnogokratno stepanje namreč pokvari blago.

Če se je obleka na dežju zmočila, se takoj preobleci, ko prideš domov, in razobesi obleko po obešalniku ali po stolih v predsobi ali veži, da se posuši.

Ko je obleka dovolj suha, jo zlikaj narobe ali nalice preko robca, ki ga poškopri poprej malo z vodo. Skrtačeno in očejeno obleko zgani in jo položi ali obesi v omaro tako, da ne dobi gub. To velja zlasti za baršun, na katerem se hitro naredita kozvano «zrcalo». Žensko in otroško obleko obrni tudi narobe, preden jo obesi v omaro. Klobuke skrtači in jih spravi v škatljo ali ih pa v omari pokrij z robcem.

Moško obleko po uporabi posebno skrbno krtači, pregled jo večkrat, ali

ni na njej kaj poškodovanega ter zlasti hlače večkrat zlikaj. — V ta namen zgani hlače po robovih, polagaj nanje vlažno ruto in likaj s težkim železom po njem. Moška obleka mora vedno viseti, ali pa jo treba lepo zganiti, če jo položiš kamorkoli. Vso, zlasti otroško obleko treba večkrat pregledati, ali ne manjka na njej gumb, kak trak ali kaj drugzega, kar dobra gospodinja vse takoj popravi.

Čiščenje obleke daje včasih mnogo posla, zlasti če je dobila obleka kak madež. Malodane vsi madeži se dajo iz obleke popolnoma odstraniti, če se to stori takoj in dokler se madeži še niso vsesali v blago. V prav mnogih slučajih že zadostuje, da pobrišeš še popolnoma sveži madež najprej s suhim in, če treba, še z mokrim robcem. Če to ni dovolj, je treba malo mlačne vode in mila, kar se tudi na potovanju povsod dobi in torej se lahko vse sproti oredi.

Drugače je pa, če so madeži v obleki že suhi in stari. Tedaj ti treba predvsem vedeti, od česa je nastal madež, da izvoliš pravo sredstvo za njegovo odstranitev.

Oljnata barva, smola, firnež se dajo sprati iz obleke s čistim terpentinom ali z bencinom. Tudi maščobo moreš odpraviti z bencinom. Navadno pa gospodinje bencin uporabljajo napačno. Marsikatera gospodinja pokaplje namreč masten madež z bencinom ter drgne nekaj časa po lisi, da ta za hip izgine. Bencin namreč raztopi mast, ki se ž njim vred razleže po blagu; na ta način nastane v obleki le še večji madež, ki se pokaže kmalu iznova. Zato postopaj drugače. Vzemi pivnik, zgani ga trikrat skupaj ter položi na ta pivnik pomaščeni del obleke. Potem pomoči madež dobro z bencinom in ga pokrij tudi s tako zganjenim pivnikom in potegni preko njega parkrat z gorkim (nikakor pa ne vročim) likalnikom. Toplota raztopi maščobo, ki jo popije pivnik z bencinom vred. Če je madež velik in jako masten, ponovi parkrat to ravnanje in madež izgine docela.

Da spraviš oljnate barve, firnež ali smolo lažje iz obleke, segrej terpen-

tinov cvet ali bencin, da ima večjo čistilno moč. In sicer storiš to najlažje takole: Postavi steklenico z bencinom v lonček vode, katerega postavi na gorko ognjišče za tako dolgo, da se bencin segreje. Pri tem pa bodi previdna, da se ti bencin ne vname in da ti ne eksplodira! Nesreča bi bila lahko velika! Tudi kolomaz odstraniš lahko z gorkim bencinom, pivnikom in likalnikom. Ali položi na madež čisto krpo, polij madež z gorkim bencinom in drgni preko madeža s flanelo. Pomni pa, da treba krpo pod madežem in flanelo vedno menjavati; oboje mora biti vedno čisto, sicer ne spraviš nikdar nesnage popolnoma iz obleke. Vse madeže od tolšče ali olja, smole, firneža in kolomaza odpraviš še lažje, če jih pomažeš prej s surovim maslom, ki zmehča madeže. Ako vse to ne pomaga, pa poizkusi končno s ksilolom, ki ga dobiš v lekarni.

Kaplje od stearinovitih sveč, voska ali loja odstraniš, če deneš pokapano mesto obleke med pivnike in ga pogladiš z vročim likalnikom. Premikaj pod blagom pivnike tako dolgo, da niso prav nič več mastni. Potem odrgni dotično mesto še z bencinom ali terpentinovim cvetom.

Madeže črnila odstraniš iz volnene blaga takole: Izsrkaj črnilo, dokler ga še ni popilo blago, s pivnikom, potem zlij nekaj kapljic sladkega mleka na madež, ki ga zopet izsrkaj s pivnikom ali vato. To ponavljaj tako dolgo, dokler ne spraviš iz blaga vsega črnila. Naposled izperi dotično blago še v milnici in odrgni ga s čisto krpo. Ako je madež že starejši in posušen, mora mleko dalje časa uplivati nanj. Tudi s sledečim sredstvom odpraviš črnilo iz blaga: Zmešaj 20 gr. klorovega apna s 30 gr. destilirane vode; ko se je tekočina očistila, jo vlij v steklenico, ter prideni še 5 gr. jesihove kisline. S to vodo spraviš črnilne madeže s papirja. Pomoči le tenak čopič v tekočino, potegni ž njim po madežu ter ga posuši s pivnikom.

Za mlečne in kavine madeže zmešaj rumenjaki z glicerinom, namaži s tem madeže in jih izperi v mlačni vo-

di, potem pa pogladi z likalnikom dotični del obleke narobe, dokler je še vlažna. Za volnene in polvolnene obleke pa se rabi sledečo tekočino: 1 del glicerina, 9 delov vode in $\frac{1}{2}$ dela salmijakovca.

S to tekočino namakaj madeže 12 ur. Za svilo vzemi 5 delov glicerina, 5 delov vode in $\frac{1}{4}$ dela salmijakovca. Seveda se treba prej prepričati, ali ta tekočina ne pokvari barve. To storiš najlažje tako, da napraviš na koncih enakega blaga istotake madeže in poizkusiš najprej na njih čistilno sredstvo, ki ga hočeš uporabljati. — Blesk se pa pridobi s tem, da se pred glajenjem s čopičem ali peresom nalahko pomočijo dotična mesta narobe s pivom ali redkim gumijem.

Pri volnenem blagu in svili uporabljaj lahko tudi samo glicerin, ki je brez duha; namaži ž njim madež in ga izperi čez četrt ure z mlačno vodo. Sam glicerin nič ne škoduje barvi.

Madeže od sladkorja, sladoleda in šampanjca odpravi z izčiščenim špiritom. Če je blago občutljive barve, primešaj špirtu malo vode.

Madeže od rudečega vina, malinovca i. dr. pomoči s kislim mlekom in pusti mleko nekaj časa na madežih. Potem izperi blago v mlačni vodi. Za lise od črnega vina zažgi malo žvepla in drži umazani del blaga nad žvepljevim dimom, ki izvleče iz obleke vse madeže te vrste.

Lise od sadja ali od trave gredo iz obleke, dokler so še sveže, ako držiš dotično mesto nekaj časa v kropu, ki naj medtem vre. Čez nekaj minut izgint lisa. Ako so madeži starejši, jih drgni z limonovim sokom ali s srešovo kislino (Weinstein-säure), potem hitro izperi blago še v mlačni vodi, ker je kislina razjedljiva.

Okrvavljeno obleko nadrgni z milom, namakaj jo v mrzli vodi in jo v mrzli vodi izperi. Ako nočeš obleke namakati, pa zmoči pšenično moko z vodo, da dobiš gosto kašo. To kašo namaži na debelo na krvne lise in pusti, da se na njih posuši. Suho obleko obrni narobe in iztepi iz nje

moko. Ako so madeži zastareli, jih namaži še enkrat, da izginejo popolnoma.

Saje odpraviš iz blaga s salmijakovim cvetom Pečatni vosek odstrani z gorkim možem; ostali madež pomoči s terpentinom, operi blago in ga beli na solncu.

Razne madeže spraviš končno iz vsakoršnega blaga tudi z zdrobljeno morsko peno. Natresi prah morske pene na debelo na madež ter ga pu-

sti tam četrt ure. Potem drgni madež z volneno krpo tako dolgo, da izgine, nakar skrtači prah s krtačo.

Črna krila, ki so postala siva in zaprašena, dobro skrtači, deni jih na desko za likanje ter jih pobriši povsod podolgem s čisto gobo in salmijakovo vodo — salmijakovega cveta in vode, vsakega pol — polagaj robec na krilo in ga tako zlikaj. Potem obesi krilo na prosto v senco, da se popolnoma posuši.

ODGÖVORI NA VPRAŠANJA.

Milka. Glede vezave ste lahko brez skrbi. Papir je pri nekaterih Jadrankah res za par milimetrov večji, toda tisk je v vseh iztisih enakomeren.

Olga. Seveda je brezmiselno reči in pisati «italijanska princezinja Ivana» namesto Giovanna. Njeni materi lahko rečemo ital. kraljica Jelena, ker je tako krščena. A hči je za vse jezike le «Giovanna». Nazivljati jo Ivano je ravno tako nepravilno, kakor če bi Lah našim, ki so krščeni za «Danilo», «Zorka», «Dragotin» rekli Daniele, Albina, Carlo. Sicer zakrivijo pačenje krstnih imen naši sami, ko se podpisujejo tujincem Giovanni namesto Ivan, Giuseppe namesto Jožef (Josip), Francesca namesto Francka (Franja), Enrico namesto Hinko itd. Nemci so v tem samozavestnejši, oni pišejo vse življenje in vsepovsod, kakor so se navadili pisati v 1 razredu, naj so Johann ali Heinrich ali Josef itd.

Tržačanka. Jaz se ne čudim, da Lah tako malo poznajo zemljepis, je smejem se, kakor sem se smejala ob tej priliki. Ko so vprvo prišli Italijani v Trst in so se razpasli seveda takoj tudi po okolici, je prišla skupina njih tudi na škedenjski grič, kateremu leži na nasprotni strani morja istersko obrežje z mestecem Milje (Muggia). In tedaj je eden vzkliknil: O, pogledjte, ono tam le je Zadar! — (Kakor vam znano je to v Dalmaciji).

Marko: Pogrešeno je napisati ali izreči «občni zbor društva «Edinosti», pravilno je občni zbor društva «Edinost» in sicer prvič zato, ker se društvo imenuje «Edinost» in ne «Edinosti», drugič pa je nepotrebno rabiti dva roditeljska zaporedoma, ker zadostuje eden in ta je že izražen v besedi «društva».

Pravilno pa je, seveda, napisano: v «Edinosti» je bilo itd., torej da beseda Edinosti stoji med ušesci; ako bi teh ne bilo, izpremeni stavke svoj pomen.

Albert: Vaš spis je prelegendaren za dandenašnje dobo, je docela pre-pokrajinski nesamo za samostane, ampak za vsako zakotno vasico. Velikomesta alla Trst in tudi druga mesta, ki jim je vojna dala lice veitkomestja četudi niso, bi se temu spisu posmihali. Dandanes ne moremo iskati niti med duhovniki takih idealov in bogatinov, ki bi kar tri večere zaporedoma metali skozi okno mošnjo cekinov, ki je bila že vprvo tako nabasana, da je obubožani gospodar vzkliknil: «rešen sem popolnoma!» In če taki duhovniki res obstajajo, so bele vrane, ki v splošnosti ne pridejo v poštev in morajo razen vsega še paziti, da jih questura ali redarstveni urad ne zmede z vprašalno poizvedbo: Odkod imate toliko denarja?!

Spis zahteva torej temeljito popravilo. Izginili so časi, ko se je toliko pisalo, kako bi moralo biti in kako se je utegnilo zgoditi, a ta literarna doba je preminula že s Stritarjem. Sedanja epoha zahteva v spisih žive ljudi s krvjo in mozgom kakor so v resnici, imajo ti ljudje lahko mozole in bradavice, vendar le-tè morajo biti resnične in ne le iz glicerine ali kakega surogata. Spis doprinaša korist, ako se na njem dà otipati madež in vrline.

Svetoivančanka. Vaših zapiskov, v katerih so sicer dobra jedra, ne morem priobčiti, ker za popravilo ki jo potrebujejo, mi primanjkuje časa.

Amalija. Ne smete se čuditi, da je dotičnik napravil v svojem dopisu tak pogrešek; on je pač glazbenik, ki nima ne volje ne časa ukvarjati se z drugim. Ko je napisal besede «gospoda Kumra in s Kumrom, ni niti slutil, da je napravil ravnotako napačno, kakor če bi mu kdo zapel ali zavisiral d namesto dis. Nevem kako se dotični gospod v resnici piše, ali Ku-

mar ali Kumer; vem pa da se ne piše Kumr. In le če bi se pisal na ta poslednji način, bi bila pravilna sklanja Kumra, Kumru, Kumrom. Oba zgornja slučaja pa zahtevata tvorbo Kumarja ali Kumerja. Dopisnika glazbenika je najbrže motila končnica er, ki včasih izpahuje črko «e», na primer: veter — vetra, sved r — svedra, boter — botra, december — decembra in ni pomislil, da so tudi besede ki se sklanjajo na primer: toplomer — toplomerja (ali toplomera) šofer — šoferja, biser — biserja itd. med katere spada priimek Kumer. Kedaj izrekamo končnico erja, erju in kedaj izpahujemo e pred r pa nam pove posluh. Istotako je sklanja različna pri besedah na ar, ki pa črke a pred r nikoli ne izpodrinjajo. Vzgleđi: Miramar — Miramara, par — para, požar — požara; gospodar — gospodarja, denar — denarja, komar — komarja, mlinar — mlinarja. V to skupino spada tudi priimek Kumar! Imamo sicer eno samo besedo v slovenščini s končnico ar, ki izpahuje a pred r in ta je čebar — čebra. Kakor pa vè že ves naš zasedeni slovenski svet in tudi že skoro polovica «obsedenega», ne spada gospod Kumar ravno v čebar.

Karel G. Vašega spisa ne morem — objaviti. Ako bi Vi ta svoj spis dali tiskati v brošuro, bi Vas kritika tako prijela, da bi se gotovo nikoli več ne dotaknili peresa. Razlog: Tendence v njem je naravnost ogabna, zlasti za naš narod. V našem plemenu ni takih očetov in če so, so posamezni izprienci, podvrženci perversnosti, ki ne pridejo v poštev splošnosti ampak spadajo v okvir internacionale. Še celo med — v tej panogi propalimi — tujimi množicami se to dogaja poredkoma in če se pripeti, se dogodi vse drugače — kakor ste vi sestavili v svojem spisu — namreč brez brutalnosti, surovine, gnusne zahteve, pač pa potom dvoumnega napepljevanja, rahlega navajanja in milega, pol resnega, pol šaljivega namigavanja etc. In če bi se Vam tudi posrečilo vtelesiti v spisu pravo podobo takega propalega očeta, bi bili morali — da dosežete v čitatelju oni učinek, ki je potreben in ki si ga tudi sami želite — vsaj eno izmed treh hčerã predstaviti takò, da bi v njej napram očetu ne bilo nič strahu, obzira, spoštovanja prošenj kakor v njenih sestrah, ampak žensko, ki se postavi v bran za svojo čast, ki stopa na prste in stiska pesti, ki škripa z zobmi in ne izbira besed v svrhu prepričevalnega nasprotovanja, brez ozira na to, da je dotični možki pred

njo slučajno njen oče. Figure v tem spisu so torej zelo anemične in potrebujejo vsaj par kozarčkov China Seravallo.

Drejček. Vi se čudite, da Vam ne odgovorim na dopisnico? Ko pa nimam niti toliko časa, da bi iz malomarnih naročnikov izterjala naročnino. Sicer si ne dam pri tem nikake sile le zato, ker so vsi ti slučajno tako nobel, da pričakujejo še le opomin mojega advokata.

Mama. Kadar Vas Italijani povprašujejo kakšno ime je Vlasta, recite jim kakor Anica v «Palčkih»: — mamica je mamica! oziroma Vlasta je Vlasta! Onim trmasto radovednim pa se odrežite: Vlasta je la rondinella.

Zofka. Stvar je bila taka: Isterski poslanec Štangar se je v zbornici izpodtikal nad pačenjem naših krajevnih imen. Tržaški poslanec Banelli pa mu je zaklical naj raje izbriše Škedenj od imena Servola ter tako povrne čast samoitalijanskemu imenu. Dobro ga je zavrnil Štangar, da je bil Škedenj prej nego Servola. Jaz sem pri tem obžalovala le to, da mu ni zabrusil v obraz, da če bi ne bilo slovenskega Škedenja, bi on nikoli ne dobil za ženo hčer slovenske Škedenjke, oziroma nikoli bi ne prišel do slovenske tašče, kakor ima slov. pokoljenja že mamko in stotine njenih prednikov.

Dinka: Pravite, da vsled mojega lastnega poziva bom osleparjena, da mi bo namreč neka naročnica potom prijateljic reklamirala «zgubljene» Jadranke, samo da dobi še en letnik zastoj? Odgovarjam: Če si dotična naročnica prizadeva toliko muje in brige, da si na sleparski način nabavi še en letnik Jadranke, je to zame — urednico lista — še vedno le laskavo vsled dokaza, da se ji Jadranka dopade — kakor se sicer marsikomu navzlic vsemu šikaniranju — tako da ji prav od srca privoščim en brezplačen letnik. Če bi mi bilo toliko za «kupček» — ki si ga baje višam in krožim z dobičkom Jadranke, kakor si upajo domnevati in izrekati nerazsodni ljudje — kolikor mi je v resnici na tem, da čitajo Jadranko kdorkoli more in vsepovsod, bi ne nudila samo za tri lire starih letnikov, izmed katerih mi še nekaj preostaja. In kakor uvidevam bo tudi v tem oziru kmalu več take vrste naročnikov, nego bom mogla ustreči. In to me izredno veseli že vsled dejstva, da ako list nekemu ugaja, ni treba, da se zanj moleduje, berači, pokleka in prosi razne časopise, «da je krasen in zanimiv»,

kakor delajo neki. Sem pač prepričana, da ako bi mojo Jadranko prodajali kakor italijanske časopise na prometnem križišču, torej tako, da bi jo ljudje imeli takoj pri rokah, bi kričavi razprodajač odhajal vedno praznih rok domov. Zakaj jo pa po tobakarnah ne prodajo z lansko množino, tiči uzrok le v tem, da se je v teh zabičevalo naj jo skrivajo, ali pa rečejo, da je razprodana, ali da je še niso dobili. Sic in addio! —

Učiteljica Vanda: Oni paragrafi v učnih načrtih, ki se ozirajo na materin jezik v ljudski šoli so:

1) Umeti pravilno, kar kdo drugi pripoveduje in kar ne presega otrokovega znanja; sposobnost prav izraziti se ustmeno in pismeno.

2) V materinskem jeziku se mora učenec ljudske šole naučiti tako, da zna sam sestavljati spise, dolžna pisma, pobotnice, razne popise n. pr. kmetijskih stvari, poročila itd.

3) Učenje materinskega jezika je pravo središče vsemu pouku v ljudski šoli. Poleg veronauka je ta uk najimenoitnejši med vsem, kar ima učiti lj. šola. Če hoče tedaj učitelj doseči svrhu določeno po unih načrtih, treba se mu je resno pripraviti za pouk otrok v njihovem materinskem jeziku.

4) Otroci so še prav malo sposobni tvoriti pojme; svoje misli izražajo le v domačem narečju in še to govorjenje je silno borno v besedah in nič kaj jasno. Naloga učiteljstva mora torej biti, da v otrocih, kakor hitro so prišli v šolo vzbudi ljubezen do uka, da jim popravi nejasne misli in pojme, ter jim v materinskem jeziku širi obzorje, da njih besedni zaklad množi in da učence vadi v pravih izrazih. Učitelj naj gleda na učni smoter pa naj se ravna premisslveno; ozira naj se na okoliščine, v kojih žive otroci, na njihovo sposobnost in razvoj.

5) Pri razkazovanju stvari v materinskem jeziku naj obrača učitelj pozornost učencev na bistvene znake, vadi naj jih presojeti in razumevati razmerje, v katerem so med seboj in človekom ter pravilno izražati misli, ki so se jim pri tem vzbudile.

To se doseže najlažje po dialogični metodi, katera dopušča, da učitelj svoja vprašanja v materinskem jeziku lahko mnogotero preminja.

6) Ko se je učencem mišljenje znamenito razširilo in okrepilo ter izurjenost v materinem jeziku dovolj razvila, dobiva nazorni nauk, ki je bil dosedaj glavno sredstvo jezikovnega pouka, sčasoma značaj pripravljalnega pouka za realne predmete.

7) Učitelj mora v materinem jeziku vsposobiti otroke da bodo volili kar je dobro, da se bodo ustavljali zlu, kadar jih bode mamilo in vabilo. Uplivati mora na čustva, vnmati srca gojencev, da se jim pristudi vse kar je surovo, grdo in podlo, da bodo krepostni in ponižni nedabi se udali robski pokorščini in hinavščini.

8) V materinskem jeziku je učitelju najlažje položiti v otroška srca temelj, da dozori najlepši sad vzgojevalnega truda — dober jeklen značaj.

9) V materinskem jeziku mora učitelj vzbujati in vzgajati čut za složnost in občni blagor, da bodo učenci ljubili svoj rod, a tudi spoštovali pravice in čustva onih, ki govore kak drug jezik, da bodo ljubili svojo ožjo domovino pa tudi udani prevzvišenej vladarski rodovini.

Franjo: Da, na Krasu v Št. Polaju pri Nabrežini se je zgodilo: Mati je vprašala sinčka, ki je bil že par dni v italijanski šoli, kaj je gospodična učiteljica lepega povedala. In Pepček je odgovoril: No šamo piu slavi ma talani! —

Mati. Starši imajo največje pravice do svojih otrok! Volja staršev torej vse premore, ako vodi ta volja k dobremu, koristnemu in pametnemu.

Očka. Primoran je otrok zahajati v šolo, da se do 14. leta priuči vsemu, kar mu je eza življenje potrebno. Ako pa Vi šolski oblasti sporočite, da bodete dali svojemu sinu zaseben pouk, ostane Vaš sin lahko doma; vendar mora ob koncu enega, dveh ali treh let napraviti izpit iz vseh onih šolskih predmetov, ki spadajo v njegova šolska leta.

Ivanka: Pravilno je oboje Vera in Vèra. Prvo je internacionalno ime in okrajšano za Veronika. Drugo izhaja iz ruščine in znači to, kar pri nas, torej vero. Italijani krstijo svoje hčerke tudi s tem imenom in jih nazivljejo Fede, Španci pa Fides. Vèra se izgovarja Vjera, torej z mehkim «e» kakor se razen par izjem izgovarjajo vse slovenske besede, ki imajo e pred r. N. pr.: cèrkev, mèra, večèr, večèrja, tèrjati, primèra, vèrno, nekatèri, inžener itd.

Idrija Morala bi poznati Vašč socialno (družabno) stališče, to je h kateremu poklicu spadate ali ako ste zasebni, kateri sloj (vrsto ljudi) zastopate. Še le potem bi Vam lahko odgovorila na ono kočljivo vprašanje.

: ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE :

ADOLF KOLL

==== **GORICA** =====

Korso Viktor Em. III. št. 11

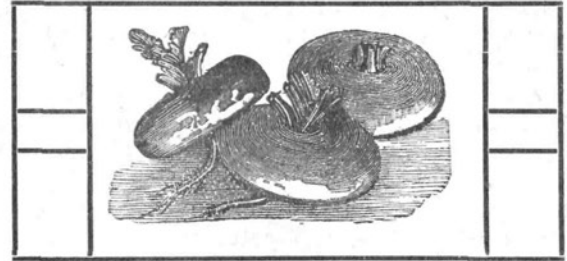
==== **I. nadstp.** =====

Posluje od 9. do 12. dopoldne

in „ 2. „ 5. popoldne

SEVER & COMP. - TRST

— ulica Machiavelli št. 13 —
telef. 22-59

Prodaja vsa vrtna, travniška in cvetlična semena, z vsemi garancijami ter po konkurenčnih cenah. — Na željo pošilja cenik za l. 1928 brezplačno. Direktni uvoz.

Izšla je 11. izdaja

Slov. italijanske slovnice

(Marica Stepančičeva-Gregorič)

Knjiga služi Slovincem, ki se hočejo dovršeno izpopolniti v italijanščini. V Trstu je na prodaj v knjigarni Stoka, v knjigarni Cappelli in pri upravi Jadranke. — Stane 8 lir.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana št. 1.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU (vogal Valdirivo 28 — Ottobre 11)

Izvršuje vse bančne posle. Kupuje in prodaja razne valute. Izvršuje nakazila SHS kron v Jugosl. Sprejema SHS krone na obrestovanje po dogovoru. Vloge na knjižice v Lirah obrestuje po $3\frac{3}{4}\%$ netto. Vloge na tekoče račune obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$

Glavni sedež banke LJUBLJANA

PODRUŽNICE: Gorica, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj, Brežice, Novisad, Sarajevo, Split, Metković. - Delniška glavnica in rezerve: SHS Din. 37.500.000

Urduje od 9—12 $\frac{1}{2}$ in od 14 $\frac{1}{2}$ —16.

Dr. ANTON GRUSOVIN

==== **GORICA** =====

Piazza Vittoria 20

ordinira za kožne in venerične bolezni od 9-11, 3-5
Ob nedeljah in praznikih le od 9-11 ure.